

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060308

DOM
2021-09-30
Stockholm

Mål nr
P 3768-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-03-10 i mål nr P 8632-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

A

Motpart

Miljö- och byggnämnden, Region Gotland
621 81 Visby

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom avslår Mark- och miljööverdomstolen ansökan om utdömmande av vite.

Dok.Id 1745816

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå ansökan om utdömning av vite. Till stöd för sitt yrkande har han i korthet anfört att han, på grund av nedsatt hälsa, begränsad ekonomi och ogynnsamt väder, har varit förhindrad att följa föreläggandet inom utsatt tid.

Miljö- och byggnämnden i Region Gotland har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom och för egen del yrkat att hela det förelagda vitet – 500 000 kr – ska dömas ut. Förelagd att yttra sig särskilt över frågan om hur vitesföreläggandet den 19 december 2018 förhåller sig till preskriptionsbestämmelsen i 11 kap. 20 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900), PBL, har nämnden anfört att den bedömer att preskription inte har inträtt, bl.a. eftersom A har gjort en ny ansökan om bygglov för upplaget, vilket innebär att preskriptionsfristen bör beräknas från den 29 april 2015, då nämndens beslut att avslå denna ansökan fick laga kraft.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att det finns skäl att ge prövningstillstånd och att ta upp målet till omedelbart avgörande.

Eftersom nämnden inte har överklagat mark- och miljödomstolens dom kan dess yrkande om utdömning av hela det förelagda vitet inte prövas.

Av tillgänglig utredning framgår det att A år 2007 beviljades ett tidsbegränsat bygglov för ett upplag på fastigheten FA1 Enligt de uppgifter som nämnden har lämnat i målet upphörde detta bygglov att gälla senast den 3 oktober 2008, efter vilken tidpunkt A alltså har varit skyldig att avlägsna upplaget.

Enligt 11 kap. 20 § första stycket PBL, får byggnadsnämnden förelägga den som äger en fastighet att vidta rättelse om det på fastigheten har vidtagits en åtgärd i strid mot

PBL eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Om det har förflutit mer än tio år från överträdelsen får nämnden dock inte besluta om ett föreläggande (se bestämmelsens andra stycke).

I detta fall beslutade nämnden om rättelseföreläggande den 19 december 2018, dvs. mer än tio år efter den 3 oktober 2008 då det tidsbegränsade bygglovets för upplag upphörde att gälla. Av den nyss berörda preskriptionsbestämmelsen följer att det inte, beträffande upplaget, fanns förutsättningar att fatta ett sådant beslut. Att A, efter det att överträdelsen påbörjades, har ansökt om bygglov på nytt och att dessa ansökningar avslagits eller avvisats, har inte haft preskriptionsbrytande verkan och påverkar alltså inte bedömningen.

När det gäller husvagnen saknas det helt utredning om hur länge den har stått på platsen, men tillgängliga fotografier indikerar att det är minst lika länge som upplaget. Det finns därför skäl att utgå från att preskription inträtt i den delen också.

Eftersom vitesföreläggandet därmed inte är lagligen grundat ska ansökan om utdömmande av vite avslås. Mark- och miljödomstolens dom ska ändras i enlighet härmed.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2021-10-21

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald samt hovrättsråden Liselotte Rågmark (deltog inte i beslutet om prövningstillstånd), Ingrid Åhman och Ralf Järtelius, referent.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-03-10
meddelad i
Nacka

Mål nr P 8632-20

PARTER

Sökande

Miljö- och byggnämnden, Region Gotland
621 81 Visby

Motpart

A

SAKEN

Ansökan om utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktar A att till staten betala vite om
200 000 kronor.

YRKANDEN M.M.

Miljö- och byggnämnden i Region Gotland (nämnden) har yrkat att A ska utge vite om 500 000 kronor. Nämnden har anfört i huvudsak följande.

Nämnden beslutade den 19 december 2018 att, vid vite om 500 000 kronor, förelägga A att bortforsla totalt 20 byggnadsdelar och ett fordon från fastigheten FA1. Beslutet har delgivits A genom förenklad delgivning. Information om att förenklad delgivning kan användas i ärendet har meddelats i information om tillsynsbesök i ärendet, som skickades ut den 3 augusti 2018.

Vid tillsynsbesök på fastigheten den 26 augusti 2020 konstaterades att viss rättelse skett, då vissa väggpartier tagits ner, men att det kvarstår att bortforsla samtliga byggnadsdelar samt fordonet. Det är angeläget att vitet utdöms. Ändamålet med vitet har inte förfallit och det saknas skäl att jämka beloppet.

A får i första hand anses ha bestridit att vite ska dömas ut och i andra hand att vitet i vart fall ska jämkas. Till stöd för sin talan har han anfört i huvudsak följande.

Rivningen av byggnadsdelarna enligt föreläggandet har inte fortskridit i den takt som ålagts honom. Tidsavvikelsen är dock avhängig ett antal händelser utom hans kontroll. De främsta orsakerna är en ryggskada och en ögonskada.

Ryggskadan uppstod i oktober 2016 och han blev fri från besvär först i slutet av 2018. Därutöver fick han en ögonskada som resulterade i att han inte kunde köra bil i slutet av 2018. Han tilläts återigen köra bil av läkare den 3 december 2019.

I början av 2020 kunde vissa arbeten utföras, han behövde dock planera om rivningsarbetet. Varje byggnadsdel är uppbyggd av två balkar, nio meter i längd samt motsvarande i tak, ståndare av fyrkantsjärn och tvärbalkar med samma mått som längdbalkarna. Det hela monteras ihop med bärande plåtprofiler med en

sammanlagd vikt på cirka 6-8 ton per byggnadsdel, totalt 20 stycken. Genom att sprida ut byggnadsdelarna över en begränsad skogstomt fick han snabbt dåligt med utrymme att skruva isär varje del och lägga på hög för vidare transport.

Maskinhjälpen består av en lastare samt en truck som lyfter 15 ton. Trucken är känslig för om marken är torr och packad eller blöt av regn. När det regnat mycket driver inte trucken alls och marken blir fort sönderkörd. Nu är planen att riva allt invändigt och forsla bort allt som är löst för att lyfta taken. Då återstår bara balkar och plåt att hantera, eftersom gips, reglar, golvbeläggning och invändiga byggnadsdelar forslats bort i ett tidigare skede.

Han har kontakt med en lastbilsägare som ställt sig villig att transportera allt till deponi och/eller skrot. Till sin hjälp har han två vänner, varav den ena till följd av covid-19 under oktober/november inte kunnat vara behjälplig i arbetet. Därutöver har hans andra vän varit negativ till att hjälpa till med arbetet sedan covid-19 tog fart under våren 2020, vilket medfört att arbetet tidvis haltat. Att göra allt själv är vanskligt.

Han önskar därför ytterligare tid då det rör sig om ett gigantiskt arbete som han inte klarar av på egen hand. Inte heller kan körningen ske när som helst eftersom det även måste passa ägaren till lastbilen. Att demontera alla 20 byggnadsdelar till sista juli 2021 är en tidsplan som skulle passa honom. Därutöver har han inte ekonomi att klara av ett vite. Hans pension uppgår till 8882 kronor per månad, varje öre behövs för hans överlevnad och för att bekosta bortforslingen av byggnadsdelar som ålagts honom. Vitesbeloppet är orimligt högt.

A har givit in kopior av sin läkarjournal.

Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig över A's yttrande. Nämnden har anfört i huvudsak följande.

Föreläggandet vann laga kraft den 13 februari 2019 och skulle ha varit uppfyllt senast den 13 november 2019. A har angett flera anledningar till att han inte efterlevt föreläggandet. Flera av dessa anledningar har anförts till nämnden tidigare, dock efter det att beslutet vunnit laga kraft. Inför nämndens beslut om föreläggande yttrade sig A och angav att han ville ha till september 2019 på sig för att bortforsla byggnadsdelarna. Han gavs till den 13 november 2019. Till följd av nämndens förbiseende skedde ingen uppföljning vid utsatt tidpunkt, istället skedde uppföljning först den 26 augusti 2020. A har därmed haft ytterligare nio månader på sig att forsla bort byggnadsdelarna. Han har därmed haft god tid på sig att följa föreläggandet. Tidigare problem med ögon och rygg kan inte ses som skäl till att inte följa föreläggandet.

A har anført att väder- och markförhållanden orsakat problem vid transport. Väder- och markförhållandena mellan den 13 februari 2019 och den 26 augusti 2020 kan dock inte anses ha varit konstant dåliga.

Uppgifter från Skatteverket visar på att A under 2019 haft en förvärvsinkomst på 265 800 kronor. Utöver detta kan även ersättning erhållas vid inlämning av järnskrot för återvinning. A har därför haft faktisk och ekonomisk möjlighet att följa föreläggandet.

Tillsynsärendet har pågått sedan 2013 och lovansökan för upplaget har prövats och avslagits. Nämnden vidhåller att ändamålet med vitet inte har förfallit och att det är angeläget att vitet döms ut.

DOMSKÄL

I mål om utdömande av vite ska mark- och miljödomstolen pröva om det föreläggande som ligger till grund för ansökan har delgetts adressaten, om det har fått laga kraft, om det är lagligen grundat och om föreläggandet har överträtts. Om föreläggandet har överträtts ska domstolen pröva om adressaten har haft faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Finns förutsättningar att döma ut vitet ska

domstolen även pröva vitets storlek och beakta om det finns skäl för jämkning av vitet.

Mot bakgrund av vad som framkommit i målet konstaterar domstolen inledningsvis att det funnits fog för att förelägga A, i egenskap av fastighetsägare, att bortforsla byggnadsdelarna och fordonet på fastigheten. Föreläggandet är därmed lagligen grundat och har riktats mot rätt adressat. Av utredningen framgår att föreläggandet delgavs A genom förenklad delgivning. Information om att förenklad delgivning kan användas i ärendet översändes till A i anslutning till information om tillsynsbesök som skickades ut den 3 augusti 2018. I protokollet från tillsynsbesöket den 24 augusti 2018 har A antecknats som närvarande, han får därmed anses ha fått del av informationen om att förenklad delgivning kan användas i ärendet. Föreläggandet vann laga kraft den 13 februari 2019 och förelagda åtgärder skulle ha utförts senast den 13 november 2019.

Den 26 augusti 2020 utförde nämnden ett tillsynsbesök på fastigheten. Nämnden kunde då konstatera att viss rättelse skett i form av att vissa väggpartier tagits ned, men att samtliga byggnadsdelar samt fordonet på fastigheten ännu inte avlägsnats. Till stöd för detta har nämnden givit in protokoll med bilder från tillsynsbesöket. Nämnden har därmed visat att A inte har vidtagit förelagda åtgärder inom den tid som föreskrevs i föreläggandet. Den omständighet att A vidtagit vissa mindre rättelseåtgärder förändrar inte denna bedömning.

A har uppgett att han varit förhindrad att vidta förelagda åtgärder till följd av sjukdom samt att han inte kunnat få hjälp med arbetet på grund av Covid-19. Domstolen anser emellertid att han har haft möjlighet att anlita någon annan för att utföra arbetet. Domstolen noterar även att nämnden genomförde tillsynsbesök först den 26 augusti 2020, cirka nio månader efter det att förelagda åtgärder skulle ha vidtagits och även lång tid efter de hälsobesvär som A påtalat. Det har inte framkommit några uppgifter som tyder på att han inte haft faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. A har inte haft giltigt hinder att följa föreläggandet. Det finns därmed förutsättningar för att döma ut vitet.

Domstolen har i nästa steg att ta ställning till vitets storlek. A har uppgett att hans pension uppgår till 8882 kronor per månad och att vitesbeloppet är för högt för hans ekonomi. Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig och har anfört att A under 2019 hade en förvärvsinkomst som enligt uppgifter från Skatteverket uppgick till 265 800 kronor.

Det följer av 9 § lagen (1985:206) om viten att vite får jämkas om det finns särskilda skäl. En sådan omständighet kan vara att tillsynsmyndigheten bestämt vitet schablonmässigt och utan hänsyn till den enskildes ekonomiska situation eller omständigheterna i övrigt (se MÖD 2003:39). Domstolen konstaterar att A's redogörelse avseende hans ekonomiska förhållanden är bristfällig, han har inte givit in något underlag till stöd för sitt påstående eller annars närmare redovisat angivet belopp. Vidare konstaterar domstolen att det saknas skäl att betvivla riktigheten av nämndens uppgifter om A's förvärvsinkomst. Domstolen finner emellertid att nu aktuellt vitesbelopp om 500 000 kronor framstår som alltför högt i förhållande till adressatens ekonomiska situation, även med beaktande av den högre förvärvsinkomst som nämnden hänvisat till. Mot bakgrund av vad som klarlagts om A's ekonomiska förhållanden finner domstolen att det finns skäl att jämka vitesbeloppet till 200 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 1](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 31 mars 2021.

Per-Anders Broqvist

I domstolens avgörande har deltagit f.d. hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist.
Föredragande har varit tingsnotarien Anna Jouravlova.